

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ ПАВЛА ЧУБИНСЬКОГО»
Кафедра «Мистецтво співу»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор з навчальної роботи

Сергеєнко О. М.

1 вересня 2023 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ ДИРИГУВАННЯ**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма	«СПВ»
Статус дисципліни	Обов'язкова

Робоча програма навчальної дисципліни «**Основи диригування**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **02 «Культура і мистецтво»**, спеціальності **025 «Музичне мистецтво»**, освітньо-професійної програми «**Спів**».

Розробник: Слюсаренко О. В.- викладачка кафедри «Мистецтво співу» КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського».

Робочу програму розглянуто та перезатверджено на засіданні кафедри «Мистецтво співу»

Протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри Кочерга А. І.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 5	Рік підготовки: 1-й; 2-й	
Загальна кількість годин – 150	150	150
Кількість модулів – 3 Змістових модулів – 7	Семестр:	
Для денної форми навчання.	2-й; 3-й; 4-й	2-й; 3-й; 4-й
Аудиторних тижневих годин:	Лекції:	
2-й семестр – 16 x 2 = 32 години;	-	-
3-й семестр – 16 x 2 = 32 години;		
4-й семестр – 16 x 2 = 32 години.	Індивідуальні:	
Самостійної роботи студента – 54 години.	96	30
Заочна форма навчання.		
Аудиторних:		
2-й семестр – 10 годин;		
3-й семестр – 10 годин;		
4-й семестр – 10 годин.		
Самостійної роботи студента – 120 годин.		
Вид підсумкового контролю:	Лабораторні:	
2-й семестр – залік;	-	-
3-й семестр – екзамен;		
4-й семестр – залік		
Форма підсумкового контролю:	Самостійна робота:	
практичний показ диригування, анотація.	54	120

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни: викладання дисципліни «Основи диригування» має на меті опанування студентами необхідного обсягу знань та вмінь з техніки диригування, потрібних для їх доцільного застосування в майбутній педагогічній та виконавській діяльності; навичок здійснювати репетиційну роботу над музичним твором.

Предмет навчальної дисципліни – комплекс елементів диригентської техніки як засіб розкриття художнього змісту хорового (ансамблевого) твору.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни «Основи диригування» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей:**

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 5. Здатність до пошуку, засвоєння та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 7. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 17. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК 1. Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.

СК 2. Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.

СК 3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.

СК 4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.

СК 5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.

СК 6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.

СК 8. Здатність здійснювати диригентську діяльність.

СК 9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.

СК 10. Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій.

СК 11. Здатність оперувати професійною термінологією.

СК 12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.

СК 13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

СК 17. Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, диригентської, педагогічної діяльності.

Завдання дисципліни: навчити студентів теоретичним знанням та практичним навичкам диригентської техніки; розумінню авторського задуму вокального твору та його художній інтерпретації, передачі змісту засобами диригентської техніки, спираючись на індивідуальне прочитання та традиції української виконавської школи.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Основи диригування» є опанування (паралельне вивчення) таких навчальних дисциплін (освітніх компонентів ОК) освітньо-професійної програми (ОПП) «Спів»:

ОК 2. Українська мова (за професійним спрямуванням).

ОК 5. Академічна доброчесність та основи науково-дослідницької роботи.

ОК 8. Історія світової музики.

ОК 10. Сольфеджіо.

ОК 11. Гармонія.

ОК 13. Теорія музики.

ОК 15. Спеціальний клас. Сольний спів.

ОК 16. Історія вокального мистецтва.

ОК 17. Загальне фортепіано.

ОК 19. Охорона та гігієна голосу.

ОК 28. Інформаційні технології в музиці.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньо-професійної програми «Спів» вивчення навчальної дисципліни «Основи диригування» забезпечує досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння диригентським апаратом (інструментом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.	ПРН 1
Володіти методами та навичками ансамблевого співу, репетиційної роботи та концертних виступів.	ПРН 2
Демонструвати різні методи удосконалення виконавської діяльності.	ПРН 3
Аналізувати музичні твори з відокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.	ПРН 4

Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.	ПРН 5
Демонструвати спроможність до самостійного дослідження наукової проблеми в галузі музичного мистецтва та написання роботи відповідно до вимог, готовність дискутувати і аргументувати власну позицію.	ПРН 6
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.	ПРН 8
Володіти базовими знаннями, практичними навичками організаційної та творчої роботи з ансамблевим колективом.	ПРН 10
Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.	ПРН 12
Вміти здійснювати педагогічну діяльність.	ПРН 13
Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.	ПРН 15

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Основи диригування»:

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння диригентським апаратом (інструментом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.	ПРН 1
Володіти методами та навичками ансамблевого співу, репетиційної роботи та концертних виступів.	ПРН 2
Демонструвати різні методи удосконалення виконавської діяльності.	ПРН 3
Аналізувати музичні твори з відокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.	ПРН 4

Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.	ПРН 5
Демонструвати спроможність до самостійного дослідження наукової проблеми в галузі музичного мистецтва та написання роботи відповідно до вимог, готовність дискутувати і аргументувати власну позицію.	ПРН 6
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.	ПРН 8
Володіти базовими знаннями, практичними навичками організаційної та творчої роботи з ансамблевим колективом.	ПРН 10
Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.	ПРН 12
Вміти здійснювати педагогічну діяльність.	ПРН 13
Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.	ПРН 15

4. 1. Після опанування навчальної дисципліни «Основи диригування» студенти повинні:

знати:

- теоретичну основу диригування;
- схеми диригентських жестів;
- основні прийоми з техніки диригування,
- виконавські завдання, що покладаються на диригента при виконанні творів;
- спеціальну професійну термінологію;
- план аналізу хорової партитури;

вміти:

- показати ауфтакт, його різновиди, початок та зняття звучання;
- диригувати на 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9 і 12 долей;
- диригувати твори в простих, складних розмірах в межах програми;

- усувати напруження рук та корпусу, досягати координації рухів при диригуванні;
- в диригентському жесті показати характер звуковедення (*legato*, *non legato*, *staccato*), раптові зміни динаміки, нюансування та агогіки;
- визначати і використовувати відповідні виконавські засоби музичної виразності під час репетиційної роботи над музичним твором;
- диригентським жестом розкрити художній зміст твору;
- заспівати будь-яку хорову партію творів, що вивчаються в класі диригування;
- опановувати програмний репертуар;
- планувати репетиційну роботу над музичним твором.

Мати навички soft skills:

- навички самоорганізації;
- презентаційні навички;
- здатність оволодівати сучасною інформацією;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.

5. 1. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- теоретичне опитування;
- виконання практичних завдань (диригентські вправи, гра партитури та спів голосів твору);
- диригування творів;
- теоретичний, виконавський та диригентський аналіз твору (анотація);
- залік;
- екзамен.

5. 2. Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми контролю знань студентів:

- поточний;
- модульний;
- семестровий підсумковий (залік / екзамен).

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100 - бальною шкалою та шкалою ECTS – А (90 - 100), В (82 -89), С (75 - 81), D (64 - 74), Е (60 -63), Fx (35 - 59), F (1 -3 4). Кредитно - модульна система з переведенням в національну (5 - «відмінно», 4 - «добре», 3 - «задовільно», 2 - «незадовільно»)

Поточний контроль проводиться на кожному занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу), активність роботи на занятті та якість виконання практичних завдань (диригентських вправ та вправ на координацію рухів, на усунення затиснення диригентського апарату, також засвоєння диригентських жестів і схем. Усний та письмовий аналіз програмних творів, виконання хорової (ансамблевої) партитури на фортепіано, спів партій, диригування програмними творами, реагування на зауваження, виправлення помилок та покращення диригентських навичок). Враховується рівень володіння студентом основами техніки диригування, відповідно до вимог програми (точність виконання схем, володіння ауфтактом, амплітудою жестів; свобода диригентського апарату, координація рухів, вміння передавати в жестах художній задум авторів твору).

Критерії поточного оцінювання знань студентів

Бали за темою	Критерії оцінювання
5	Студент систематично, на високому рівні виконує завдання аудиторної та самостійної роботи. Бере активну участь у навчальному процесі, швидко реагує на зауваження та виправляє помилки, засвоює теоретичний та практичний матеріал тем дисципліни. Веде записи у робочому зошиті, конспектує основні положення тем. В межах вивченого матеріалу володіє технікою диригування та вміє передати авторський задум у власній інтерпретації. Інтонує чисто, грає партитуру вірно.

4	Студент систематично виконує завдання аудиторної та самостійної роботи. Бере активну участь у навчальному процесі, реагує на зауваження та намагається виправляти помилки, але для виправлення треба наполегливіше працювати над елементами диригентської техніки. Засвоює теоретичний та практичний матеріал тем дисципліни. Веде записи у робочому зошиті, конспектує основні положення тем. Інтонує чисто, грає партитуру вірно
3 Мінімальний поріг оцінювання	Студент виконує завдання аудиторної та самостійної роботи. Реагує на зауваження, та намагається виправляти помилки, але для виправлення треба більш наполегливо працювати над елементами диригентської техніки. Засвоює теоретичний та практичний матеріал тем дисципліни, але повільно і не в повному обсязі. Веде записи у робочому зошиті, конспектує основні положення тем. Співає голоси та грає партитуру з незначними помилками.
2	Студент несистематично виконує завдання аудиторної та самостійної роботи. Пасивно реагує на зауваження, намагається виправляти помилки, але не докладає достатніх зусиль для виправлення помилок та вдосконалення елементів диригентської техніки. Фрагментарно засвоює теоретичний та практичний матеріал тем дисципліни. Веде записи у робочому зошиті та конспектує основні положення тем несистематично. Співає голоси та грає партитуру з помилками.
1	Студент несистематично, на рівні, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання, виконує завдання аудиторної та самостійної роботи. Реагує на зауваження, але пасивно ставиться до покращення результатів. Володіє окремими елементами техніки диригування на низькому рівні. Погано засвоює теоретичний та практичний матеріал тем дисципліни. майже не веде записів у робочому зошиті. Співає голоси та грає партитуру з численними помилками.
0	Завдання аудиторної і самостійної роботи не виконано. Студент не володіє навчальним матеріалом тем дисципліни.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Весь обсяг роботи студента за семестр підсумовується за допомогою накопичувальної системи балів. Підсумковий бал з навчальної дисципліни є сумою балів, одержаних за знання матеріалу тем (за поточний, модульний (семестровий) контроль), з подальшим переведенням в національну шкалу.

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за різні види завдань вказана в таблиці.

Денна та заочна форма навчання

Модуль 1											
	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				Залік		
	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Разом за темами	Диригування	Аногація	Всього
Аудиторні індивідуальні заняття	5	5	5	5	5	5	5		35	15	
Самостійна робота студента	5	5	5	5	5	5	5	35			
Сума балів								70			100

Модуль 2											
	Змістовий модуль 3			Змістовий модуль 4					Екзамен		
	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Разом за темами	Диригування	Аногація	Всього
Аудиторні індивідуальні заняття	5	5	5	5	5	5	5		35	15	
Самостійна робота студента	5	5	5	5	5	5	5	35			
Сума балів								70			100

Модуль 3											
	Змістовий модуль 5		Змістовий модуль 6			Змістовий модуль 7			Екзамен		
	Т 15	Т 16	Т 17	Т 18	Т 19	Т 20	Т 21	Разом за темами	Диригування	Анотація	Всього
Аудиторні індивідуальні заняття	5	5	5	5	5	5	5		35	15	
Самостійна робота студента	5	5	5	5	5	5	5	35			
Сума балів								70			100

Форми та вимоги до модульного контролю

Програма дисципліни «Основи диригування» розрахована на три модулі. Вид організації модульного контролю: Модуль 1 – залік; Модуль 2 – екзамен; Модуль 3 – залік. Модульний контроль здійснюється комісією в складі викладачів Кафедри.

Обов'язкові програмні вимоги:

Модуль 1.

Практичний показ: показ вправ (вміти тактувати схеми: 2/4; 3/4; 4/4); показувати ауфтакт до кожної долі, зняття кожної долі).

Диригування двох нескладних різнохарактерних творів (на 3/4 та на 2/4, або 4/4). Виконання партитури на фортепіано, спів голосів.

Письмова анотація на твір за вибором.

Модуль 2.

Практичний показ: показ вправ (фермата, фермата в середині та в кінці твору. Знята та не знята фермата).

Диригування двох різнохарактерних творів за пройденим матеріалом (один без супроводу а cappella), (штрихи legato, non legato, staccato) ; виконання партитури на фортепіано; спів хорових партій.

Письмова анотація на твір з інструментальним супроводом.

Модуль 3.

Практичний показ складних розмірів (5, 6, 7, 9, та 12 - дольних схем).

Диригування двох різнохарактерних творів (а cappella та з супроводом) або частин з циклу, в яких є складні (5, 6, 7, 9, 12 - дольні розміри) або перемінні розміри. Виконання партитури на фортепіано, спів хорових партій.

Письмова анотація на твір без інструментального супроводу.

Критерії модульного (семестрового) оцінювання знань студентів

(залік, екзамен).

Кількість балів	Критерії оцінювання
13 – 15	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом. В межах вивченого матеріалу володіє технікою диригування та вміє передати авторський задум у власній інтерпретації. Виразно виконав партитуру на інструменті та проспівав голоси. Не має затиснень диригентського апарату. Анотація - зроблено повний письмовий аналіз хорового твору з репертуару без помилок.
10- 12	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом. В межах вивченого матеріалу в основному опанував техніку диригування, але присутні окремі затиски диригентського апарату. Виразно виконав партитуру на інструменті та проспівав голоси. .Анотація - зроблено повний письмовий аналіз хорового твору. Присутні 2-3 неточності.
9 Мінімальний поріг оцінювання	В цілому володіє навчальним матеріалом. При диригуванні творів пропускає окремі непринципові помилки. Присутні деякі затиснення диригентського апарату. Недостатньо виразно виконав партитуру на інструменті та проспівав голоси. Припустив 2 – 3 помилки. Анотація - недостатньо повно зроблено аналіз програмного твору, або зроблено повністю, але з 3- 4 помилками.

5 – 8	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. При диригуванні творів припускається окремих помилок. В диригуванні відчувається брак технічних навичок. Присутні затиснення диригентського апарату.
	Анотація - недостатньо повно зроблено аналіз програмного твору, зі значною кількістю помилок. В грі партитури і співі голосів також є помилки.
1 – 4	Частково володіє навчальним матеріалом. При диригуванні робить суттєві помилки (збився зі схеми, переплутав покази голосів, позиції рук, вступи або зняття звучання). Присутні затиснення диригентського апарату. Знає партитуру фрагментарно, співає голоси з помилками.
	Анотація програмного твору зроблений частково та з великою кількістю помилок. Робота оформлена не за формою.
0	Не володіє навчальним матеріалом. Не може продиригувати твір повністю. Не може зіграти партитуру і проспівати голоси.
	Анотація - відсутній аналіз програмного твору.

Підсумковий бал з навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності за модуль	Оцінка за національною шкалою	Шкала ECTS
90-100	5 Відмінно	A
82-89	4 Добре	B
74-81		C
64-73	3 Задовільно	D
60-63		E
35-59	2 Незадовільно	FX Для одержання кредиту потрібне доопрацювання.
0-34		F Необхідне повторне вивчення дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6. 1. Зміст навчальної дисципліни «Основи диригування»

Денна та заочна форми навчання

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи диригування.

Тема 1. Призначення, мета і завдання дисципліни «Основи диригування».

Предмет, мета і завдання дисципліни «Основи диригування» в комплексній підготовці артиста-вокаліста і викладача співу в мистецькій школі. Міждисциплінарні зв'язки з предметами «Спеціальний клас. Сольний спів», «Теорія музики», «Сольфеджіо», «Гармонія», «Історія світової музики», «Історія вокального мистецтва», «Педагогічна практика», «Концертно-виконавська практика». Диригування як творчій процес. Тактування. Читання партитур. Історія диригентського фаху, диригент та його функції в музичному колективі.

Тема 2. Тактові розміри.

Зміст наступних понять: такт, метр, ритм, темп. Дводольні, тридольні, чотиридольні розміри. Прості та складні розміри (поняття про 5, 6, 7, 9 та 12 дольні схеми диригування).

Тема 3. Диригентський апарат. Діапазон диригентських жестів.

Засвоєння основної диригентської постави: положення корпусу, рук, голови. Диригентські схеми і позиції показу фортепіано або оркестру, різних груп хору, солістів. Вертикальні та горизонтальні диригентські жести. Вправи для звільнення окремих частин руки і всього диригентського апарату. Відпрацювання координації рухів. Амплітуда диригентських жестів і їх зміна в залежності від динамічного звучання твору. Динаміка *f*, *mf*, *p*.

Тема 4. Ауфтакт та його різновиди. Показ початку та зняття звучання.

Прийоми вступу та закінчення. Три моменти вступу: увага, дихання, початок звучання. Поняття про ауфтакт, як підготовчий жест. Прийом вступу – підготовка (ауфтакт) і саме закінчення звучання. Різновиди ауфтакту.

Змістовий модуль 2. Основні схеми диригування.

Тема 5. Основні принципи диригентських рухів. Диригентська схема у тридольному розмірі. Прийоми вступу та зняття на різні доли такту.

Структура доли: ауфтакт, крапка, відбиття. Співвідношення сильної та слабких долей. Значення ауфтакту. Затакт, тяжіння до сильної доли. Вправи для відпрацювання зняття на різні доли такту.

Тема 6. Диригентські схеми дводольного та чотиридольного розмірів.

Співвідношення сильної, відносно сильної та слабких долей у чотиридольній схемі. Міждолевий ауфтакт. Відмінність напрямку першої доли в малюнку дводольної схеми від три – та чотиридольної схеми.

Тема 7. Підготовка до заліку.

Відпрацювання технічних прийомів диригентської техніки у відтворенні засобів художньої виразності програмних творів. робота над анотацією. План анотації та її оформлення (*Додаток 1*).

Модуль 2.

Змістовий модуль 3. Диригування творів у різних темпах.

Тема 8. Розмежування функцій рук.

Підготовчі вправи для реального відчуття незалежності кожної з рук. Фіксування тривалостей лівою рукою з одночасним тактуванням правою. Роль лівої та правої руки у показі ритмічних різночитань у хорових партій.

Тема 9. Фразування та музична драматургія твору.

Визначення кульмінацій місцевих і загальних. Будова фрази, визначення її логічної вершини та рівномірний розподіл звучності на шляху до неї. Способи виконання з допомогою диригентських жестів.

Тема 10. Диригування творів у розмірах 2/4, 3/4, 4/4 у помірному та помірньо-швидкому темпах.

Прийоми виконання штрихів у творах: legato, non legato. Усвідомлення різниці і виконання з допомогою диригентських жестів. Відпрацювання диригентських жестів на творах у розмірах 2/4, 3/4, 4/4.

Змістовий модуль 4. Показ штрихів в диригентських жестах. Фермата.

Тема 11. Штрихи legato, non legato.

Плавний рух руки у виконанні штриха legato, м'яка крапка на гранях долей, відчуття «смичка» в руці; non legato – чітке відчуття крапки, пружність жесту.

Тема 12. Staccato в диригентському жесті.

Прийоми виконання штриха staccato. Роль кисті у відтворенні штриха.

Відмінність в звукове денні від legato та non legato.

Тема 13. Фермата. Види фермат.

Фермата в середині та в кінці твору. Знята та не знята фермата. Фермата, що пов'язана з подальшим викладом (на цілому такті, на долі такту).

Тема 14. Підготовка до екзамену.

Відпрацювання технічних прийомів диригентської техніки у відтворенні засобів художньої виразності програмних творів. робота над анотацією.

Модуль 3

Змістовий модуль 5. Перемінні розміри. Динамічні нюанси.

Тема 15. Прості та складні перемінні розміри.

Чергування дводольного, тридольного та чотиридольного розмірів. Акцентування сильних долей. Підготовка та напрямок сильної долі при зміні розміру і темпу.

Тема 16. Прийоми диригування творів з рухливою динамікою crescendo, diminuendo.

Прийоми підготовки показу раптової зміни динаміки subito forte, subito piano, storzando. Зміна позиції, діапазону рук та амплітуди жесту.

Змістовий модуль 6. Шестидольний розмір. П'ятидольний та інші складні розміри.

Тема 17. Вивчення шестидольного розміру.

Особливості диригентської схеми. Диригування «на шість» і «на два». Визначення способу диригування в залежності від темпу.

Тема 18. Диригування в швидких темпах. Alla breve.

Відпрацювання диригування в швидких темпах. Alla breve. Чітка крапка в розмежуванні долей такту.

Тема 19. Складні мішані розміри. Принцип групування.

П'ятидольний розмір. Відмінності тактування в залежності від темпу. Групування 2+3 та 3+2. Диригування «на п'ять» і «на два». Несиметричність долей. Семидольний розмір. Групування 3+4 або 4+3. Дев'ятидольний по тридольній схемі. Дванадцятидольний по схемі на 4.

Змістовий модуль 7. Показ зміни темпів в хорових творах.

Тема 20. Диригування творів зі зміною темпів.

Швидке прискорення темпу (accelerando). Амплітуда диригентського жесту, зміна позиції, діапазону рук. Темпи. Зміна темпів. Темпи повільні, помірні та швидкі (Grave, Largo, Lento, Adagio, Andante, Moderato, Allegro, Vivo, Presto). Зміна темпів (piu mosso, meno mosso, accelerando, ritenuto). Прийоми і підготовка показу зміни.

Тема 21. Підготовка до заліку.

Відпрацювання технічних прийомів диригентської техніки у відтворенні засобів художньої виразності програмних творів. робота над анотацією.

6. 2. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів та тем	Кількість годин		
	Всього годин	В тому числі	
		Аудиторні індивідуальні заняття	Самостійна робота студентів
Модуль 1			
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи диригування.			
Тема 1. Призначення, мета і завдання дисципліни «Основи диригування».	3	2	1
Тема 2. Тактові розміри.	9	6	3
Тема 3. Диригентський апарат. Діапазон диригентських жестів.	7	4	3
Тема 4. Ауфтакт та його різновиди. Показ початку та зняття звучання.	7	4	3
Разом за змістовим модулем 1:	26	16	10
Змістовий модуль 2. Основні схеми тактування.			

Тема 5. Основні принципи диригентських рухів. Диригентська схема у тридольному розмірі. Прийоми вступу та зняття на різні доли такту.	8	6	2
Тема 6. Диригентські схеми дводольного та чотиридольного розмірів.	9	6	3
Тема 7. Підготовка до заліку.	7	4	3
Разом за змістовим модулем 2:	24	16	8
Разом за модулем 1:	50	32	18
Модуль 2			
Змістовий модуль 3. Диригування творів у різних темпах.			
Тема 8. Розмежування функцій рук.	8	6	2
Тема 9. Фразування та музична драматургія твору	7	4	3
Тема 10. Диригування творів у розмірах 2/4, 3/4, 4/4 у помірному та помірньо-швидкому темпах.	7	4	3
Разом за змістовим модулем 3:	22	14	8
Змістовий модуль 4. Показ штрихів в диригентських жестах. Фермата.			
Тема 11. Штрихи legato, non legato.	9	6	3
Тема 12. Staccato в диригентському жесті	4	2	2
Тема 13. Фермата. Види фермат.	6	4	2
Тема 14. Підготовка до екзамену.	9	6	3
Разом за змістовим модулем 4:	28	18	10
Разом за модулем 2:	50	32	18
Модуль 3			
Змістовий модуль 5. Перемінні розміри. Динамічні нюанси.			
Тема 15. Прості та складні перемінні розміри.	8	4	3
Тема 16. Прийоми диригування творів з рухливою динамікою crescendo, diminuendo.	7	2	2
Разом за змістовим модулем 5:	15	6	5
Змістовий модуль 6. Шестидольний розмір. П'ятидольний та інші складні розміри.			
Тема 17. Вивчення шестидольного розміру.	6	6	3
Тема 18. Диригування в швидких темпах. Alla breve.	7	4	2
Тема 19. Складні мішані розміри. Принцип групування.	9	6	3
Разом за змістовим модулем 6:	22	16	8
Змістовий модуль 7. Показ зміни темпів в хорових творах.			
Тема 20. Диригування творів зі зміною темпів.	7	4	2

Тема 21. Підготовка до заліку.	8	6	3
Разом за змістовим модулем 7:	15	10	5
Разом за модулем 3:	50	32	18
Разом:	150	96	54

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів та тем	Кількість годин		
	Всього годин	В тому числі	
		Аудиторні індивідуальні заняття	Самостійна робота студентів
Модуль 1			
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи диригування.			
Тема 1. Призначення, мета і завдання дисципліни «Основи диригування».	3	1	2
Тема 2. Тактові розміри.	9	1	8
Тема 3. Диригентський апарат. Діапазон диригентських жестів.	7	1	6
Тема 4. Ауфтакт та його різновиди. Показ початку та зняття звучання.	7	1	6
Разом за змістовим модулем 1:	26	4	22
Змістовий модуль 2. Основні схеми тактування.			
Тема 5. Основні принципи диригентських рухів. Диригентська схема у тридольному розмірі. Прийоми вступу та зняття на різні доли такту.	8	2	6
Тема 6. Диригентські схеми дводольного та чотиридольного розмірів.	9	2	7
Тема 7. Підготовка до заліку.	7	2	5
Разом за змістовим модулем 2:	24	6	18
Разом за модулем 1:	50	10	40
Модуль 2			
Змістовий модуль 3. Диригування творів у різних темпах.			
Тема 8. Розмежування функцій рук.	8	1	7
Тема 9. Фразування та музична драматургія твору	7	1	6
Тема 10. Диригування творів у розмірах 2/4, 3/4, 4/4 у помірному та помірньо-швидкому темпах.	7	2	5
Разом за змістовим модулем 3:	22	4	18
Змістовий модуль 4. Показ штрихів в диригентських жестах. Фермата.			

Тема 11. Штрихи legato, non legato.	9	2	7
Тема 12. Staccato в диригентському жесті	4	1	3
Тема 13. Фермата. Види фермат.	6	1	5
Тема 14. Підготовка до екзамену.	9	2	7
Разом за змістовим модулем 4:	28	6	22
Разом за модулем 2:	50	10	40
Модуль 3			
Змістовий модуль 5. Перемінні розміри. Динамічні нюанси.			
Тема 15. Прості та складні перемінні розміри.	8	1	7
Тема 16. Прийоми диригування творів з рухливою динамікою crescendo, diminuendo.	7	1	6
Разом за змістовим модулем 5:	15	2	13
Змістовий модуль 6. Шестидольний розмір. П'ятидольний та інші складні розміри.			
Тема 17. Вивчення шестидольного розміру.	6	2	4
Тема 18. Диригування в швидких темпах. Alla breve.	7	1	6
Тема 19. Складні мішані розміри. Принцип групування.	9	2	7
Разом за змістовим модулем 6:	22	5	17
Змістовий модуль 7. Показ зміни темпів в хорових творах.			
Тема 20. Диригування творів зі зміною темпів.	7	1	6
Тема 21. Підготовка до заліку.	8	2	6
Разом за змістовим модулем 7:	15	3	12
Разом за модулем 3:	50	10	40
Разом:	150	30	120

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Призначення, мета і завдання дисципліни «Основи диригування».	1
2.	Тема 2. Тактові розміри.	3
3.	Тема 3. Диригентський апарат. Діапазон диригентських жестів.	3
4.	Тема 4. Ауфтакт та його різновиди. Показ початку та зняття звучання.	3
5.	Тема 5. Основні принципи диригентських рухів.	2

	Диригентська схема у тридольному розмірі. Прийоми вступу та зняття на різні долі такту.	
6.	Тема 6. Диригентські схеми дводольного та чотиридольного розмірів.	3
7.	Тема 7. Підготовка до заліку.	3
8.	Тема 8. Розмежування функцій рук.	2
9.	Тема 9. Фразування та музична драматургія твору.	3
10.	Тема 10. Диригування творів у розмірах 2/4, 3/4, 4/4 у помірному та помірньо-швидкому темпах.	3
11.	Тема 11. Штрихи legato, non legato.	3
12.	Тема 12. Staccato в диригентському жесті	2
13.	Тема 13. Фермата. Види фермат.	2
14.	Тема 14. Підготовка до екзамену.	3
15.	Тема 15. Прості та складні перемінні розміри.	3
16.	Тема 16. Прийоми диригування творів з рухливою динамікою crescendo, diminuendo.	2
17.	Тема 17. Вивчення шестидольного розміру.	3
18.	Тема 18. Диригування в швидких темпах. Alla breve.	2
19.	Тема 19. Складні мішані розміри. Принцип групування.	3
20.	Тема 20. Диригування творів зі зміною темпів.	2
21.	Тема 21. Підготовка до заліку.	3
	Разом:	54

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Призначення, мета і завдання дисципліни «Основи диригування».	2
2.	Тема 2. Тактові розміри.	8
3.	Тема 3. Диригентський апарат. Діапазон диригентських жестів.	6
4.	Тема 4. Ауфтакт та його різновиди. Показ початку та зняття звучання.	6
5.	Тема 5. Основні принципи диригентських рухів. Диригентська схема у тридольному розмірі. Прийоми вступу та зняття на різні долі такту.	6
6.	Тема 6. Диригентські схеми дводольного та чотиридольного розмірів.	7
7.	Тема 7. Підготовка до заліку.	5
8.	Тема 8. Розмежування функцій рук.	7
9.	Тема 9. Фразування та музична драматургія твору.	6
10.	Тема 10. Диригування творів у розмірах 2/4, 3/4, 4/4 у помірному та помірньо-швидкому темпах.	5
11.	Тема 11. Штрихи legato, non legato.	7

12.	Тема 12. Staccato в диригентському жесті	3
13.	Тема 13. Фермата. Види фермат.	5
14.	Тема 14. Підготовка до екзамену.	7
15.	Тема 15. Прості та складні перемінні розміри.	7
16.	Тема 16. Прийоми диригування творів з рухливою динамікою <i>crescendo</i> , <i>diminuendo</i> .	6
17.	Тема 17. Вивчення шестидольного розміру.	4
18.	Тема 18. Диригування в швидких темпах. <i>Alla breve</i> .	6
19.	Тема 19. Складні мішані розміри. Принцип групування.	7
20.	Тема 20. Диригування творів зі зміною темпів.	6
21.	Тема 21. Підготовка до заліку.	6
	Разом:	120

8. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ

1. Пояснювально-ілюстративний.
2. Бесіда.
3. Репродуктивний.
4. Творчий.
5. Пошуковий.
6. Аналіз і синтез.
7. Практичний.
8. Компетентністний.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Вивчення навчальної дисципліни передбачає використання LMS Moodle - інтегрованої комп'ютерної системи закладу вищої освіти, фортепіано, диригентського пульта, мережі Internet.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10. 1. Основна література.

1. Лащенко А. П. З історії Київської хорової школи / А. П. Лащенко. – К. : Музична Україна, 2007. – 200 с.

2. Макаренко Г. Творчість диригента: естетико-мистецтвознавчі виміри: монографія. - К. : Факт, 2005.

3. Основи хорового диригування : навчальний посібник / (уклад. Оксана Валеріївна Прокулевич) ; - Умань : ФОП Жовтий О.О., 2016. – 140 с.

4. Слюсаренко О. В. Абетка диригента : навч. посібник / О.Слюсаренко.-2-ге вид., доповнене та перероблене. – Київ : Міленіум, 2019. - 130 с.

5. Шумська Л. Ю. Хорове диригування : навч. посіб. / Л. Ю. Шумська. – 2-ге вид., доповнене та перероблене. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – 105 с.

10. 2. Допоміжна література.

1. Бенч-Шокало О. Г. Український хоровий спів: Актуалізація звичаєвої традиції: навч. посіб. / О. Г. Бенч-Шокало. – К. : Ред. журн. «Укр. світ», 2002. – 440 с.

2. Вербицький М. Літургія / М.Вербицький. – К. : Бібліотека хору «Київ», 2004.

3. Вокальні ансамблі (репертуарний збірник) / упорядники Тукало Д. В., Драченко Т. М., - Вінниця: ВМГО Розвиток, - 2005.

4. Гнатишин А. Хорові твори/ упорядник Дацюк С. - Дрогобич: ПП Посвіт, - 2010.

5. Дунаю мій . - Співаник дунайських пісень для хору і вокалістів. - упорядник М. Сікора. – Київ: Дзеркало світу, 2019. – 303 с. (101 твір).

6. Духовні твори українських композиторів для дитячого хору a cappella, - Київ: 2000.

7. Костенко Л. В., Шумська Л. Ю. Методика викладання хорового диригування : навч.посіб.для магістрантів закладів вищої освіти. 2-ге вид., доповнене та перероблене. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2019. - 145 с.

8. Світайло С. Компетентнісна підготовка викладача музичного мистецтва // Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики ХХІ

ст. / зб. матер. Міжнародної науково-практичної конф. - Київ, 16 -17. 10. 2014. - С. 670-675.

9. Хрестоматія з хорового диригування: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів : випуск II. Частина 2 / уклад. Н. В. Стефіна. – Суми : Сум ДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – 161с.

10. Хрестоматія з хорового диригування. Випуск III (у шести частинах). Частина друга: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / уклад. Н. В. Стефіна. – Суми : видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2015. – 290 с.

11. ШиптурБ.В. Хорові твори.- Івано-Франківськ : Симфонія форте, - 2020.

12. Шкурпела Т. Диригування та читання хорових партитур: методичні поради / Т. Шкурпела. – К., 2004.

13. Шульгіна В. Інноваційні технології у діяльності педагога-музиканта / В. Шульгіна, Л. Пискач // Музична освіта в Україні: теорія і практика: збірка статей / упоряд. О. В. Комісаров. Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. – Вип. 29. – Київ, 2003. – С. 115 – 125.

14. Ярошенко Т. І. Співає «Світанок». – Вінниця : Нова книга, - 2005.

10. 3. Інформаційні ресурси в мережі Інтернет.

1. <https://www.youtube.com/watch?v=iJM-NIHze9Q>
2. <https://www.youtube.com/watch?v=fY72Ip7TgYk>
3. <https://www.youtube.com/watch?v=RHAdtowPBOc>
4. https://www.youtube.com/watch?v=_4GGQlIHZfg
5. <https://www.youtube.com/watch?v=JwncEo6fPis>
6. <https://www.youtube.com/watch?v=KEEU7DaUOr4>

**Комунальний заклад вищої освіти Київської обласної ради
«Академія мистецтв імені Павла Чубинського»
Кафедра «Мистецтво співу»**

З Р А З О К

АНОТАЦІЯ

На хорівий твір _____

Музика _____ вірші _____

Виконав (ла) студент (ка) _____ курсу

Прізвище, ініціали _____

Клас викладача (прізвище, ініціали) _____

Київ – 2023-2024

План аналізу хорового твору (анотації.)

1. Короткі відомості про авторів музики та літературного тексту.
2. Характер твору, жанр, його сюжет, ідея, епоха (для творів на історичну тематику).
3. Форма хорового твору, розподіл на частини.
4. Ладо-тональний план (лад, головна тональність, відхилення, модуляції).
5. Метр та розмір, особливості ритмічного малюнку.
6. Гармонічний аналіз.
7. Тип і вид хору (ансамблю).
8. Інтерваліка, голосоведення в хорових партіях, вокальні труднощі:
  - а) інтонаційні; в) ритмічні;
  - б) теситурні; г) дикційні
9. Діапазон хорових партій та усього хору.
10. Поняття про фактуру і її види, теситура твору.
11. Темп і агогіка (зміни темпу).
12. Динаміка (рухома і нерухома).
13. Диригентські труднощі.
14. Ансамбль:
  - а) в залежності від фактури;
  - б) в залежності від теситури (природній, штучній).

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

1. Робоча програма перезатверджена на 2021_2022_н. р. зі змінами.

В результаті перегляду на засіданні кафедри «Мистецтво співу» робочої програми з дисципліни «Основи диригування» була покращена система оцінювання за кожним модулем, внесено зміни до тематичної змістовності модуля і змісту тем. Приведено у відповідність до нового Навчального плану розподілення аудиторних індивідуальних годин та годин самостійної роботи здобувачів вищої освіти за кожною темою на модуль. Було додано зразок оформлення титульної сторінки анотації хорového твору і переглянуто план анотації. Також було оновлено список рекомендованих джерел.

Протокол № 1 від 31 серпня 2021 р.

Завідувач кафедри _____ А. І. Кочерга
(підпис)

2. Робоча програма перезатверджена на 2022/2023_н. р. зі змінами.

В результаті перегляду на засіданні кафедри «Мистецтво співу» робочої програми з дисципліни «Основи диригування» було внесено зміни до розділу 10 робочої програми, а саме – оновлено список джерел інформації з опорою на україномовні та вітчизняні посібники, підручники і нотні збірки. Переглянуто список компетентностей і програмних результатів навчання, розділ 3 робочої програми (передумови для вивчення навчальної дисципліни), відповідно до «Освітньо-професійної програми «Спів» 2022 року.

Протокол № 1 від 30 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри _____ А. І. Кочерга
(підпис)

3. Робоча програма перезатверджена на 2023/2024_н. р. без змін.

В результаті перегляду робочої програми з дисципліни «Основи диригування» на засіданні кафедри «Мистецтво співу», робоча програма була перезатверджена без змін.

Протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри _____ А. І. Кочерга
(підпис)